

Nabór wniosków,
badania ewaluacyjne
PROW 2007-2013
STR. | X |

Dobre praktyki.
Przykłady zrealizowanych
projektów
STR. | XI |

Tabelaryczne dane
o realizacji PROW
na lata 2007-2013
STR. | XIII |

PROW *Wieści*

MIESIĘCZNIK DOTYCZĄCY PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2007-2013

maj 2012

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie.

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Publikacja opracowana w Departamencie Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

WAŻNE INSTYTUCJE DLA PROW 2007-2013

INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA:
MINISTER ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
<http://www.minrol.gov.pl>

JEDNOSTKA CERTYFIKUJĄCA:
GENERALNY INSPEKTOR KONTROLI SKARBOWEJ

Ministerstwo Finansów
<http://www.mf.gov.pl>

AGENCJA PŁATNICZA:

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
<http://www.arimr.gov.pl>

PODMIOTY WDRAŻAJĄCE:
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
<http://www.arimr.gov.pl>

Agencja Rynku Rolnego
<http://www.arr.gov.pl>

Samorzędy Województw:

Dolnośląskie: www.umwd.dolnyślask.pl
Kujawsko-Pomorskie: www.kujawsko-pomorskie.pl
Lubelskie: www.lubelskie.pl
Lubuskie: www.lubuskie.pl
Łódzkie: www.lodzkie.pl
Małopolskie: www.malopolskie.pl
Mazowieckie: www.mazovia.pl
Opolskie: www.umwo.opole.pl
Podkarpackie: www.umwp.podkarpackie.pl
Podlaskie: www.wrotapodlasia.pl
Pomorskie: www.woj-pomorskie.pl
Śląskie: www.slaskie.pl
Świętokrzyskie: www.sejmik.kielce.pl
Warmińsko-Mazurskie: www.wrota.warmia.mazury.pl
Wielkopolskie: www.umwwo.pl
Zachodniopomorskie: www.wzpp.pl

Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa
www.fapa.com.pl

1. Informacja na temat realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.	III
2. Aktualności	VI
3. Nabór wniosków, badania ewaluacyjne PROW 2007-2013	X
4. Dobre praktyki. Przykłady zrealizowanych projektów	XI
5. Tabełaryczne dane o realizacji PROW na lata 2007-2013	XIII

Szanowni Państwo!

Szanowni Państwo,
Z przyjemnością przedstawiamy Państwu drugi numer elektronicznego miesięcznika PROWieści. W numerze tym, w krótkiej formie przedstawiamy sprawy bieżące dotyczące realizacji PROW 2007-2013 oraz polityki w zakresie Wspólnej Polityki Rolnej.

W jednym miejscu znalazły się informacje dotyczące postępu w realizacji PROW i poszczególnych działań programu, zmianach w programie i działaniach oraz spraw dotyczących kształtowania przyszłości WPR po roku 2013.

Drugi numer PROWieści zawiera informacje dotyczące:

- realizacji PROW 2007-2013,
- spotkań i prowadzonych konsultacji dotyczących przyszłości PROW po 2013 r.,
- prowadzonych analiz i ocen realizacji PROW 2007-2013,
- propozycje przykładów zrealizowanych projektów „Dobre praktyki” (w każdym numerze są zamieszczane dwa przykłady)
- szczegółowe tabelaryczne dane o realizacji PROW 2007-2013.

Miesięcznik PROWieści zamieszczany został na stronach internetowych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi www.minrol.gov.pl oraz Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich www.ksow.gov.pl i rozesłany drogą elektroniczną do beneficjentów PROW, partnerów KSOW oraz instytucji i osób zajmujących się rozwojem obszarów wiejskich w Polsce.

Mamy nadzieję, że wymiana informacji o realizacji PROW 2007-2013 i rozpowszechnianie dobrych praktyk w zakresie realizowanych programów pomocy UE w zakresie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich będzie pozytywnie wpływać na poprawę wdrażania instrumentów rozwoju obszarów wiejskich oraz zapewni lepszą dystrybucję informacji o efektach realizacji tych instrumentów.

Jesteśmy przekonani, że dostępność informacji o zmianach w poszczególnych działaniach PROW 2007-2013 i organizowanych w tym zakresie spotkaniach, konferencjach, szkoleniach, konkursach, seminariach będzie sprzyjać także urzeczywistnianiu się zasady partnerstwa oraz nowoczesnego, efektywnego sposobu wymiany informacji i pozyskiwania wiedzy.

Zapewnienie wszystkim podmiotom współpracującym w obszarze rolnictwa i rozwoju wsi doptywu informacji i umożliwienie wymiany doświadczeń związanych z rozwojem obszarów wiejskich pozwala na podejmowanie trafnych decyzji, zarówno przez inwestorów jak i administrację publiczną, na wszystkich poziomach zarządzania.

Zachęcamy do lektury i współpracy przy redakcji „PROWieści”.

Redakcja „PROWieści”

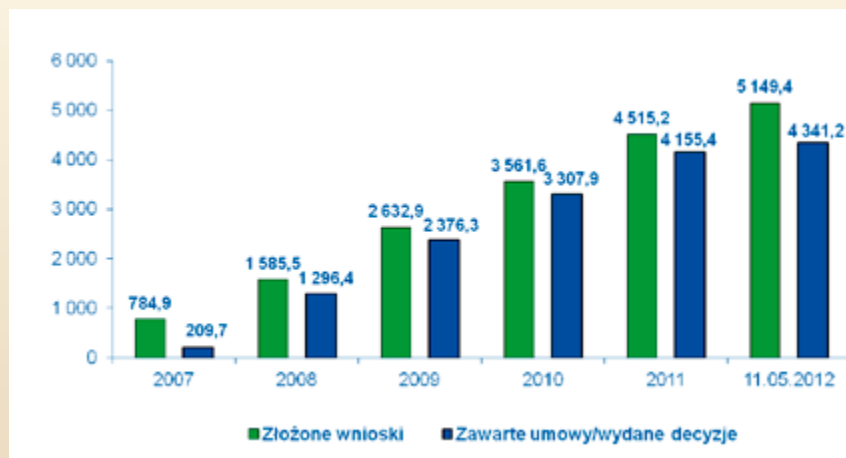
Informacja na temat realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich jest wdrażany w Polsce od 2007 roku. Łączna kwota środków przeznaczonych na realizację działań w ramach PROW 2007-2013 wynosi ponad 17 mld euro. W 2010 roku całkowita alokacja dla Programu została zwiększona o prawie 170 mln euro. Środki te mogły być przeznaczone przez kraje członkowskie wyłącznie na realizację projektów z zakresu restrukturyzacji produkcji mleka, gospodarki wodnej, pozyskiwania energii odnawialnej, internet szerokopasmowy, czy też na finansowanie bioróżnorodności. Główne zadanie realizowanego programu to wspieranie modernizacji i wzrostu konkurencyjności sektora rolno-spożywczego oraz rozwój obszarów wiejskich. W ramach czterech osi realizowane są 22 działania oraz pomoc techniczna. Duża część z nich adresowana jest do rolników i producentów rolnych.

Realizacja przebiegu programu monitorowana jest na bieżąco. Do dnia 11 maja 2012 r. w ramach realizacji PROW 2007-2013 beneficjenci złożyli już łącznie prawie 5,14 mln wniosków. Zawarto ponad 4,34 mln umów/decyzji na kwotę stanowiącą ponad 76% całości alokacji dla Programu. Sukcesywny wzrost liczby złożonych wniosków i wydanych decyzji obrazuje poniższy wykres.

(wykres 1.) Liczba złożonych wniosków oraz zawartych umów/decyzji w ramach PROW 2007-2013 (narastająco w tys.).

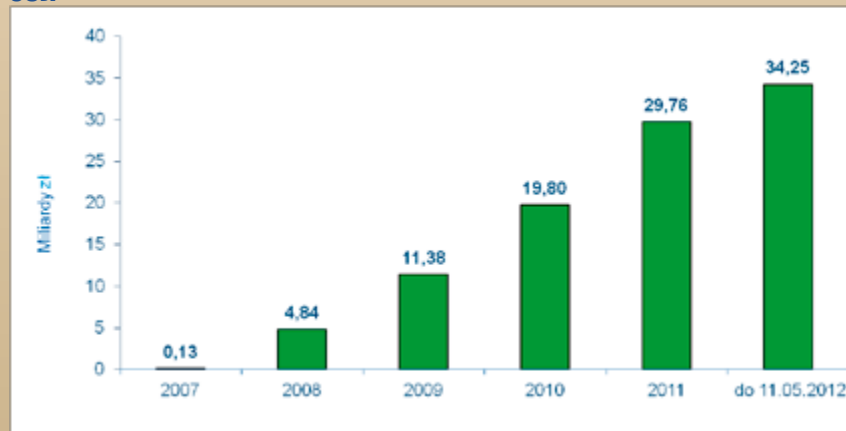

Zrealizowane płatności przekroczyły już 34 mld zł. Stawia to Polskę wśród krajów wdrażających Program w najszybszym tempie spośród państw Unii Europejskiej.

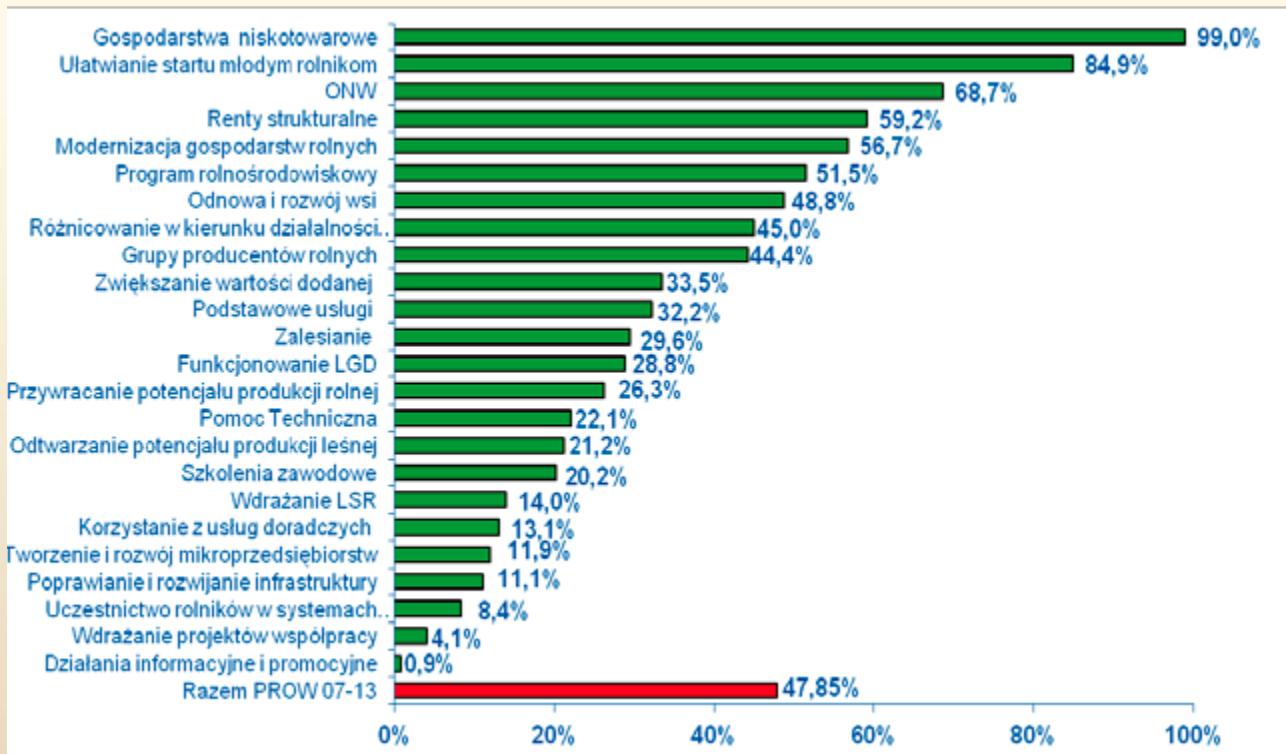
Obecnie z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, którego całkowity budżet wynosi ok. 70 miliardów złotych, już ponad 90% środków

zostało zagospodarowanych. Oprócz już wypłaconych środków, część środków zarezerwowana jest na zobowiązania wieloletnie wynikające z zawartych umów. Dotyczy to np. wypłacania przyznanych w ubiegłych latach "Rent strukturalnych", czy corocznych dopłat do zalesień. Kolejne środki finansowe są zaplanowane na przeprowadzenie na-

(wykres 2.) Płatności zrealizowane w kolejnych latach (narastająco).

(wykres 3.) Zrealizowane płatności - % wykorzystanie środków EFRROW, wg działań

borów wniosków w przyszłych latach z takich działań jak "Program rolnośrodowiskowy", czy dopłat z tytułu ONW, a także na płatności związane z kończeniem inwestycji realizowanych przez rolników i przedsiębiorców. Te płatności nastąpią po całkowitym zakończeniu inwestycji, zgłoszeniu wniosków o płatność oraz dokonaniu oceny zgodności inwestycji z podpisanymi umowami. Na wykresie poniżej przedstawione zostały narastające zrealizowane płatności w kolejnych latach.

Kolejny wykres (wykres 3.) obrazuje stopień wykorzystania środków na realizację poszczególnych działań PROW 2007-2013.

Istotny udział w realizowanym programie mają działania nakierowane na unowocześnienie rolnictwa i rozwój obszarów wiejskich w tym w szczególności rozwój przedsiębiorczości na wsi. Działania te reali-

zowane są przede wszystkim w ramach osi I i III.

Unowocześnieniu rolnictwa służy przede wszystkim działanie Modernizacja gospodarstw rolnych, które od początku realizacji Programu cieszy największym powodzeniem. W ciągu trzech lat wdrażania PROW 2007-2013 na to działanie złożono blisko 80 tys. wniosków, na kwotę stanowiąca prawie 130% całkowitej alokacji przeznaczonej na to działanie (ponad 11 mld zł). Zawartych zostało prawie 50 tys. umów na kwotę blisko 81% całkowitej alokacji. Zrealizowane płatności stanowią prawie 57% dostępnych środków. Poprawie konkurencyjności gospodarki żywnościowej służy natomiast działanie Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej. Łącznie w ramach tego złożono ponad 2,8 tys. wniosków,

z czego zawarto prawie 1,4 tys. umów na kwotę blisko 2,5 mld zł.

Oś III jest osią szczególną. W ramach tej osi realizowane są następujące działania: Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej, Odnowa i rozwój wsi. Praktycznie wszystkie działania tej osi są działaniami odpowiadającymi aktualnym potrzebom wsi. Promowanie dywersyfikacji działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów, łagodzenie skutków bezrobocia, rozwój infrastruktury technicznej i zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi pozwala na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich i tworzenie miejsc pracy na wsi, co ma szczególne

znaczenie przy wyborze dróg życiowych przez młodych mieszkańców wsi.

Pierwsza grupa działań osi III dotyczy różnicowania działalności gospodarczej. W Polsce ze względu na duże zasoby ludzkie i wysoki poziom bezrobocia priorytetem jest zapewnienie ludności na wsi pracy i zwiększenia dochodów poprzez rozwój działalności pozarolniczej. Niskie dochody wynikające z niedostatecznego wykorzystania zasobów pracy rodzin wiejskich to podstawowy problem społeczno-ekonomiczny. Rolnictwo absorbuje coraz mniejszy zasób siły roboczej, zaś strategiczna wizja zakłada utrzymanie żywotności obszarów wiejskich. W związku z tym ciężar zatrudnienia wiejskich zasobów pracy powinny przejmować działalności nierolnicze. Z tego punktu widzenia szczególnie istotne jest wszechstronne wsparcie dla procesu tworzenia pozarolniczych miejsc pracy na wsi oraz ułatwiania zatrudnienia w lokalnych ośrodkach miejskich osób ze wsi. Rolnicy i osoby zamieszkujące wraz z nimi w gospodarstwie mogą się starać o refundacje środków poniesionych na projekty inwestycyjne, których celem jest uzyskiwanie pozarolniczych dochodów w gospodarstwie w ramach działania Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej. Refundacja poniesionych kosztów na realizację przedsięwzięć w tym działaniu może wynieść od 50 do 80% kosztów. Podwyższony poziom dofinansowania został wprowadzony w roku 2010 i dotyczy gospodarstw w których wystąpiły straty wynikające z wystąpienia różnych zdarzeń losowych. Łącznie, w ramach tego działania złożono już 29 tys. wniosków, z czego zawarto umowy z prawie 11 tys. beneficjentów, na kwotę przekraczająca 67% dostępnych środków.

Natomiast w działaniu Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, osoby podejmujące lub rozwijające działalność gospodarczą w małych miejscowościach wiejskich złożyły w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa już ponad 31 tys. wniosków, z czego zawarto umowy z prawie 7 tys. beneficjentów, co stanowi około 30% dostępnych środków w tym działaniu.

Drugą grupę w ramach tej osi stanowią instrumenty mające na celu poprawę jakości życia. Dotyczą one rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej, odnowy wsi, poprawy stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Działania te z pewnością przyczyniają się do polepszenia jakości życia i stanowią dodatkowy czynnik, kształtujący przemiany strukturalne na wsi. Przeciwdziałają depopulacji, a także tworzą silniejsze poczucie identyfikacji mieszkańców z obszarów wiejskich z ich regionem wraz z jego tradycjami i wartościami.

W ramach działania Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej zwiększono budżet o około 65 mln euro tym samym samorządy gminne mają do wykorzystania większe środki na tak niezbędne inwestycje jak budowa lub modernizacja infrastruktury wodnokanalizacyjnej, gospodarka odpadami komunalnymi czy też z zakresu pozyskiwania energii odnawialnej na potrzeby społeczności gmin wiejskich. Ponad to wprowadzono też zmianę, która pozwoliła gminom na budowę i modernizację infrastruktury małych targowisk wiejskich co przyczyni się do poprawy warunków sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych. Do chwili obecnej gminy złożyły już ponad 4,15 tys. wniosków, z czego zawarto

umowy z ponad 2,56 tys. beneficjentów na kwotę prawie 70% dostępnych w ramach tego działania środków.

W ramach działania Odnowa i rozwój wsi wspierane są między innymi projekty dotyczące budowy boisk szkolnych, świetlic, modernizacji i remontów budynków użyteczności publicznej, renowacji zabytkowych budowli oraz porządkowanie przestrzeni publicznej w małych miejscowościach wiejskich. Łącznie beneficjenci złożyli już 7,1 tys. wniosków na kwotę ponad 4,15 mld zł. Zawarte umowy wyczerpują budżet tego działania w prawie 90%.

Wagę tych działań podkreślano na konferencji „Odnowa wsi szansą rozwoju obszarów wiejskich w Polsce”, zorganizowanej w Pałacu Prezydenckim w dniu 19 kwietnia br. w ramach cyklu Forum Debaty Publicznej, w obszarze tematycznym „Potencjał obszarów wiejskich szansą rozwoju”.

Uprzejmie informujemy, że szczegółowe informacje dotyczące realizacji poszczególnych działań PROW 2007-2013 znajdują się w opracowywanej co miesiąc informacji bieżącej z monitoringu „Bieżące informacje na temat realizacji PROW 2007 – 2013”. Informacja ta zamieszczona jest na stronie internetowej Ministerstwa www.minrol.gov.pl w zakładce monitoring i sprawozdawczość PROW 2007-2013.

Informacja tabelaryczna przedstawiająca szczegółową informację o realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 według stanu na dzień 30 kwietnia 2012 r. przedstawiona została na przedostatniej stronie PROWięści.

Rada Ministrów przyjęła „Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa”

W dniu 25 kwietnia 2012 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia przedłożonej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa”.

Dokument ten został opracowany przy udziale szerokiego grona ekspertów w oparciu o wyniki konsultacji społecznych i międzyresortowych oraz wyniki niezależnych ocen.

Jest to jedna z dziewięciu zintegrowanych strategii rozwoju, które będą stanowiły podstawowe instrumenty realizacji aktualizowanej Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2020 r. oraz Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 r.

Strategia będzie realizowana w la-

tach 2012-2020, a głównym celem działań w niej zaprojektowanych jest poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju. Cel główny oraz cele szczegółowe zostały zaprojektowane pod kątem wykorzystania potencjałów i znoszenia barier rozwojowych, w oparciu o pięć kluczowych zagadnień, tj. kapitał ludzki, jakość życia, bezpieczeństwo, konkurencyjność i środowisko.

Strategia posłuży m.in. do ukierunkowania wsparcia w ramach polityk UE, w tym Wspólnej Polityki Rolnej i Polityki Spójności na rozwój obszarów wiejskich w nowej perspektywie finansowej UE 2014-2020.

Przedstawiona w strategii koncepcja opiera się na zasadzie zrównoważonego rozwoju oraz wielofunkcyjności obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa.

(MRiRWBP)

Rada Ministrów Rolnictwa i Rybołówstwa UE w Luksemburgu, polski wniosek w sprawie podjęcia interwencji na rynku mleka

26 kwietnia Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Marek Sawicki uczestniczył w posiedzeniu Rady Ministrów Rolnictwa i Rybołówstwa, która odbywała się w Luksemburgu.

Głównym punktem obrad w pierwszym dniu Rady była dyskusja ministrów na temat kształtu płatności bezpośrednich po 2013 r.

Komisarz Dacian Ciolos uzasadniał konieczność kierowania płatności bezpośrednich tylko do aktywnych rolników. Bronił modelu wsparcia rybołówstwa dla małych gospodarstw zwolnionych z pewnych zobowiązań

środowiskowych oraz podkreślił potrzebę wspierania we wszystkich państwach członkowskich młodych rolników poprzez podwyższone płatności bezpośrednie. Generalnie kwestie te nie wzbudzały wielkich kontrowersji w dyskusji. Państwa członkowskie apelowały o większą elastyczność we wdrażaniu płatności bezpośrednich. Proponowały opcjonalne, a nie obo-

wiązkowe wprowadzanie płatności dla małych gospodarstw lub młodych rolników, a dopłaty do obszarów o niekorzystnych warunkach mogły realizować w II filarze WPR. Najwięcej kontrowersji wzbudza kwestia wyrównywania dopłat bezpośrednich dla rolników zarówno wewnątrz kraju (pomiędzy regionami), jak i pomiędzy państwami członkowskimi. Jest kilka krajów,

które zdecydowanie odrzucają wyrównywanie dopłat bezpośrednich pomiędzy rolnikami argumentując, że zagrazi to utrzymaniu produkcji w pewnych regionach oraz przyczyni się do porzucania ziemi rolniczej. Inne państwa, w tym Polska, prezentują stanowisko, że płatności należy wyrównać jak najszybciej, gdyż obecny system płatności zakłóca warunki konkurencji na jednolitym rynku UE.

Nowe państwa członkowskie, w tym Polska, chcą też utrzymania obecnego systemu SAPS bez wprowadzania uprawnień do płatności.

Pod obrady Rady Ministrów Polska zgłosiła wniosek o wprowadzenie interwencji na rynku masła i mleka w proszku, w tym subsydiów do eksportu. Powodem jest pogarszająca się sytuacja cenowa na tym rynku. Polski wniosek poparły następujące państwa: Hiszpania, Węgry, Portugalia, Litwa, Łotwa. Komisja Europejska zapowiedziała monitorowanie i analizowanie sytuacji na rynku mleka, jednak nie zgodziła się na podjęcie działań na obecnym etapie. W sprawach różnych Węgry razem z Polską i innymi krajami (Bułgaria, Łotwa, Litwa, Rumu-

nia, Słowenia i Słowacja) zwróciły się do Komisarza rolnego o wyjaśnienie powodu zmniejszenia finansowania grup producentów owoców i warzyw. Komisarz wskazywał w odpowiedzi na gwałtownie rosnące skutki budżetowe tego programu i konieczność wprowadzenia limitu na finansowanie grup. Z ogólnego budżetu na 2012 r. w kwocie 300 mln euro - 174 mln euro kierowane jest na wsparcie grup owoców i warzyw w Polsce.

(MRiRW BP)

W Pałacu Prezydenckim o odnowie wsi

Podsekretarz stanu Tadeusz Nalewajk uczestniczył w dniu 19 kwietnia w konferencji „Odnowa wsi szansą rozwoju obszarów wiejskich w Polsce”, zorganizowanej w Pałacu Prezydenckim w ramach cyklu Forum Debaty Publicznej, w obszarze tematycznym „Potencjał obszarów wiejskich szansą rozwoju”. Spotkanie odbyło się w związku z 15-leciem programu odnowy wsi w Polsce i było okazją do wymiany doświadczeń, skonfrontowania dotychczasowych osiągnięć z funkcjonowaniem Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz spojrzenia na odnowę wsi z perspektywy ekonomicznej i socjologicznej.

Wiceminister rolnictwa Tadeusz Nalewajk podkreślił ogromne znaczenie prowadzonych przez poszczególne regiony działań, podejmowanych na poziomie gmin i sołectw. Zaznaczył, że odnowa wsi to przede wszystkim wspólna realizacja planu i osiąganie założonego celu przy współpracy wielu podmiotów. – Polskie rolnictwo ma ogromny potencjał i możliwości produkcyjne, takie jakich nie posiadają inne kraje unijne. Polscy rolnicy stale zwiększają wydajność produkcyjną i skutecznie wykorzystują unijne fundusze. Nie należy jednak zapominać o tym, że Program Rozwoju Obszarów Wiejskich to nie wszystko.

Rozwój obszarów nie może być tylko Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, musi być integralnym elementem polityki państwa, w tym polityki spójności i rozwoju regionalnego. Polityka regionalna i polityka spójności muszą brać coraz większą odpowiedzialność za rozwój obszarów wiejskich. Doświadczenie pokazuje, że łączenie funduszy przynosi wymierne korzyści – mówił Tadeusz Nalewajk. Wiceminister rolnictwa zwrócił także uwagę na znaczenie partnera społecznego i podkreślił, że inicjatywy oddolne są jednymi z najistotniejszych i najsukcesywniejszych działań.

Debatę poprowadził Andrzej Hałasiewicz, natomiast obrady swoim wystąpieniem otworzył sekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta RP Dariusz Młotkiewicz. Minister podkreślił, że modernizacja obszarów wiejskich to jeden z najważniejszych priorytetów obecnej prezydentury, a prezydent Bronisław Komorowski przywiązuje dużą wagę do przemian na polskiej wsi i mocno angażuje się w kwestie, które te przemiany wspierają. – Trudno wyobrazić sobie naprawdę nowoczesny kraj bez nowoczesnej wsi, która stawia czoła wyzwaniom współczesnego

AGROTRAVEL 2012

W dniach 20-22 kwietnia 2012 r., w Kielcach odbyły się IV Międzynarodowe Targi Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki AGROTRAVEL 2012, zrealizowane w ramach Planu Działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

świata. Wsi nowoczesnej, ale potrafiącej w twórczy sposób korzystać z bogactwa tradycji – mówił Dariusz Młotkiewicz. Sekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta RP odniósł się także do projektowanych zmian w ramach zbliżającej się reformy Wspólnej Polityki Rolnej. Przypomniał, że do propozycji Komisji Europejskiej Polska podchodzi sceptycznie, zarówno rolnicy, związki zawodowe oraz organizacje rolnicze, jak i polskie władze nie są z tych proponowanych zmian zadowolone i oczekują głębszej reformy unijnej polityki rolnej.

W konferencji, oprócz przedstawicieli rządu i administracji państwowej, udział wzięli między innymi przedstawiciele administracji samorządowej z województw: opolskiego, wielkopolskiego i podkarpackiego, świata polityki i nauki oraz organizacji rolniczych. Prelegenci przedstawiając poszczególne przedsięwzięcia, zmierzające do realizacji celu jakim jest odnowa wsi, zgodnie podkreślali znaczenie lokalnych społeczności, które czują się odpowiedzialne za miejscowości, w których żyją. Jak podkreślił wojewoda opolski Ryszard Wilczyński, działania te są tym skuteczniejsze, im silniejsza jest tożsamość mieszkańców danego regionu. – Prezentowany podczas debaty dorobek jasno wskazuje na fakt, iż odnowa wsi stała się w ostatnich latach jedną z najważniejszych innowacji społecznych na obszarach wiejskich, wpływając na lokalną i regionalną rzeczywistość oraz oddziałującą i modyfikującą podejścia i narzędzia rozwoju obszarów wiejskich w Polsce – powiedział polski wojewoda. Według definicji odnowa wsi to zaplanowany i realizowany przez wiejską wspólnotę proces rozwoju, który w głównej mierze opiera się na lokalnych zasobach i wykorzystuje zewnętrzne wsparcie. Program został zainicjowany w 1997 roku w województwie opolskim i jako najdłużej działający regionalny program rozwoju obszarów wiejskich w Polsce, jest wzorcem dla kolejnych takich programów w kraju.

(MRiRW BP)

W dniach 20-22 kwietnia 2012 r., w Kielcach odbyły się IV Międzynarodowe Targi Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki AGROTRAVEL 2012, zrealizowane w ramach Planu Działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. W targach wziął udział podsekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Andrzej Butra.

Targi AGROTRAVEL to najbardziej roztańczona i rozśpiewana wystawa. Największa i najlepsza oferta wypoczynku na wsi. To platforma wymiany doświadczeń pomiędzy wszystkimi uczestnikami działań, mającymi na celu rozwój regionów, krajów i Europy poprzez turystykę wiejską.

W imprezie brali udział licznie reprezen-

towane województwa, prezentując największe atrakcje turystyki wiejskiej i agroturystyki swojego regionu, stowarzyszenia i gospodarstwa agroturystyczne oraz lokalne grupy działania i lokalne grupy rybackie – realizujące i finansujące lokalne strategie rozwoju. W tym roku walorami turystycznymi swoich krajów kuszą także wystawcy ze Słowacji – kraju partnerskiego, Węgier oraz Litwy. Gośćmi targów byli przedstawiciele Światowej Organizacji Turystyki (UNWTO), Komisji Europejskiej, narodowych organizacji turystyki wiejskiej zrzeszonych w Europejskiej Federacji Turystyki Wiejskiej – EuroGites oraz organizacji należących do Europejskiej Sieci Obszarów Wiejskich.

Podczas targów omawiane były najistotniejsze zagadnienia dotyczące turystyki wiejskiej, poruszane są problemy sektora oraz trendy, wahania rynku i czynniki ekonomiczno-społeczne, które mają duży wpływ na rozwój turystyki wiejskiej i agroturystyki. W tym roku szczególną uwagę poświęcono perspektywom rozwoju turystyki wiejskiej w Europie po roku 2013 oraz poprawie jakości świadczonych usług w gospodarstwach agroturystycznych.

Dla zwiedzających targi AGRO-TRAVEL były okazją do zapoznania się z bogatą ofertą turystyki wiejskiej. W ciągu trzech dni targowych, odwiedzający targi mieli niepowtarzalną okazję do obcowania z kulturą i dziedzictwem krajów rękodzielnictwem regionów, rękodzielnictwem i sztuką ludową, zwyczajami życia codziennego mieszkańców wsi. To także bogactwo rodzimych potraw wykonanych według tradycyjnych receptur, w tym produktów posiadających europejskie certyfikaty jakości.

Wystawcy natomiast mieli przede wszystkim doskonałą okazję do prowadzenia rozmów z bezpośrednimi odbiorcami oraz promocji i sprzedaży swojej oferty turystycznej na obszarach wiejskich. Mieli także możliwość poznać oczekiwania i preferencje klientów, jak również sposobność nawiązania współpracy i wymiany doświadczeń między wystawcami z różnych stron Europy.

W trakcie targów rozstrzygnięte zostały liczne konkursy: na najciekawsze stoisko, najciekawszą pamiątkę agroturystyczną, na najmłodszego kwaterodawcę oraz gospodarstwo, które przyjęło najwięcej gości zagranicznych. Podczas gali biesiadnej zostały wręczone nagrody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dla laureatów konkursu „Pamiętniki agroturystyki”.

Honorowy patronat nad targami objął Bronisław Komorowski Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. W propagowanie marki turystyki wiejskiej i agroturystyki włączyło się liczne grono podmiotów branżowych i medialnych.

(MRiRW BP)

Biuletyn podsumowujący warsztaty - RD Strategic Programming and Monitoring and Evaluation.

Uprzejmie informujemy, że ukazał się biuletyn podsumowujący warsztaty pt: „Programowanie Strategiczne, Monitorowanie i Ocena w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, na lata 2014 – 2020”, które odbyły się 14-15 marca 2012 roku w Brukseli.

Biuletyn wraz z prezentacjami i dokumentami wprowadzającymi w tematykę jest dostępny na stronie poświęconej monitorowaniu i ocenie WPR po 2013 roku:

http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/monitoring-evaluation/index_en.htm

Informacja o rezultatach wdrażania działań 121 i 112.

W ramach badań własnych wykonana została analiza „Działanie 121 – „Modernizacja gospodarstw rolnych” i 112 – „Ułatwianie startu młodym rolnikom” – informacja o rezultatach wdrażania w latach 2007-2011”.

Analiza dostępna jest na stronie MRiRW www.minrol.gov.pl w katalogu PROW 2007-2013, podkatalogu Dokumenty, analizy, raporty w zakładce Analizy i raporty.

Nowy numer Biuletynu KSOW.

Ukazał się nowy numer Biuletynu Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich wiosna 1/2012.

W numerze znajduje się wiele ciekawych informacji i artykułów, m.in.:

- Stan prac nad reformą I filara WPR po roku 2013 – polska perspektywa.
- Bioetanol – nadzieja czy kosztowny eksperyment?
- Najciekawsze pakiety turystyki wiejskiej.
- Projekty współpracy - przykłady i korzyści dla obszarów wiejskich.
- Wydarzenia w regionach - relacje i zaproszenia.

Biuletyn dostępny jest na stronie internetowej www.ksow.gov.pl.

Nabór wniosków o pomoc na zalesianie w ramach PROW 2007 - 2013

Od 1 czerwca do 31 lipca biura powiatowe ARiMR przyjmują wnioski o pomoc na zalesianie w ramach działania Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne. Rolnicy posiadający przygotowany wcześniej w nadleśnictwie plan zalesienia mogą składać wnioski o pomoc zarówno do gruntów użytkowanych rolniczo, jak i tych już częściowo porośniętych drzewami w wyniku sukcesji naturalnej.

Aktualnie prowadzone są prace nad zmianą rozporządzenia w sprawie szczególnych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013. W wyniku nowelizacji zostaną wprowadzone korzystne regulacje dla beneficjentów działania zalesieniowego. Sposób i warunki przeprowadzania naboru wniosków pozostaną niezmiennione.

Najistotniejsze wydaje się być wprowadzenie otwartego katalogu siły wyższej i wyjątkowych okoliczności, których wystąpienie nie powoduje konieczności zwrotu otrzymanych płatności na skutek niedotrzymania zobowiązania zalesieniowego. Znowelizowane rozporządzenie pozwoli na indywidualne rozpatrywanie każdego zaistniałego przypadku przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Wystąpienie obiektywnych i niespodziewanych okoliczności uniemożliwiających kontynuowanie zobowiązania zalesieniowego, np. wyłączenia gruntu z uwagi na modernizację linii przesyłowych, bądź eksploatacja podziemnych zasobów naturalnych nie będzie skutkowało koniecznością zwrotu dotychczas pobranych płatności.

Ponadto kolejną zmianą jest uregulowanie przypadku, w którym to część zalesionego gruntu nie została przekwalifikowana na grunt leśny z uwagi na negatywną ocenę udatności uprawy leśnej. Proponuje się, aby w tego typu sytuacjach pomoc na zalesienie była zwracana proporcjonalnie

w stosunku do zalesionego gruntu, który nie został przekwalifikowany.

Analogiczne regulacje zaproponowano dla przypadków, gdy własność lub współwłasność tylko części gruntów została przeniesiona na rzecz innego rolnika, a rolnik ten nie spełnił określonych warunków obowiązującego rozporządzenia. W tym przypadku, podobnie jak w sytuacji częściowego przekwalifikowania gruntu oraz częściowej likwidacji uprawy leśnej, zwrot płatności będzie dokonywany jedynie w tej części, jaka została wypłacona do gruntów, których własność lub współwłasność została przeniesiona na rzecz rolnika, który nie spełnił warunków przyznania płatności zalesieniowych.

W związku ze zmianą przepisów Kodeksu cywilnego, dokonaną ustawą z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 85, poz. 458) wprowadzającą możliwość ustanowienia przez spadkodawcę w testamencie zapisu windykacyjnego wystąpiła konieczność dostosowania przepisów obowiązującego rozporządzenia do nowych regulacji. Zgodnie z art. 981 §1 Kodeksu cywilnego w testamencie sporządzonym w formie aktu notarialnego spadkodawca może postanowić, że oznaczona osoba nabywa przedmiot zapisu z chwilą otwarcia spadku (zapis windykacyjny). W związku z powyższym, w rozporządzeniu dodane zostały odpowiednie przepisy, dzięki którym, jeżeli przedmiotem zapisu windykacyjnego są grunty objęte zobowiązaniem zalesieniowym lub wnioskiem o przyznanie pomocy na zalesianie to zapisobierca, jako jego następcą prawnym w odniesieniu do zapisanych gruntów, będzie uprawniony do otrzymywania płatności zalesieniowych, o ile oczywiście spełnia warunki przyznania takiej płatności. Zmiany o podobnym charakterze, dotyczące zapisobiercy, zostały wprowadzone również w przepisach odnoszących się do ONW, programu rolnośrodowiskowego oraz płatności bezpośrednich.

(DPB)

Badania ewaluacyjne realizacji PROW 2007-2013.

W ramach oceny bieżącej PROW 2007-2013 rozpoczęto realizację badania ewaluacyjnego „Ocena funkcjonowania Lokalnych Grup Działania realizujących Lokalną Strategię Rozwoju w ramach PROW 2007-2013”.

Celem badania jest ocena jakości i efektywności funkcjonowania LGD oraz ocena wpływu (skuteczności) projektów realizowanych w ramach osi Leader na realizację celów LSR.

Badanie udzieli m. in. odpowiedzi na pytanie w jakim stopniu LGD realizują główne założenia podejścia Leader oraz jakie są bariery we wdrażaniu podejścia Leader w Polsce.

Badanie obejmie swoim zasięgiem wszystkie Lokalne Grupy Działania w Polsce, przeprowadzone zostaną również wywiady z beneficjentami działań wdrażanych w ramach podejścia Leader.

Na podstawie wyników badania Wykonawca sformułuje propozycje mające na celu usprawnienie działalności LGD w obecnym okresie programowania oraz wskaże rekomendacje dla podejścia Leader po 2013 roku, uwzględniające propozycje legislacyjne Komisji Europejskiej na lata 2014-2020.

Wykonawcą badania jest firma PSDB sp. z o.o.

Badanie będzie realizowane do II połowy sierpnia br.

Raport z przeprowadzonego badania udostępniy zostanie na internetowych stronach MRiRW oraz KSOW.

Program rolnośrodowiskowy

Beneficjent: Marian Rak Samotwór, gmina Kąty Wrocławskie. Realizuje Program rolnośrodowiskowy od 2008 r.

Pakiety i warianty programu rolnośrodowiskowego:

- Pakiet 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarze Natura 2000:
- Wariant 5.3. Szuwary wielkoturczycowe,
- Wariant 5.4. Łąki trzęślicowe i selernicowe,
- Pakiet 8. Ochrona gleb i wód:
- Wariant 8.3. Międzyplon ścierniskowy
- Pakiet 9. Strefy buforowe:
- Wariant 9.1 Utrzymanie 2-metrowych stref buforowych,
- Wariant 9.2 Utrzymanie 5-metrowych stref buforowych,
- Wariant 9.3 Utrzymanie 2-metrowych stref śródpolnych,
- wariant 9.4 Utrzymanie 5-metrowych stref śródpolnych.

Opis gospodarstwa:

Całkowita powierzchnia gospodarstwa wynosi 67,15 ha i stanowią ją: grunty orne o powierzchni 58,66 ha, sady 1,54

ha, szkółka krzewów owocowych 1,30 ha oraz trwałe użytki zielone - 3,25 ha. Głównym kierunkiem działalności rolniczej jest produkcja roślinna. W gospodarstwie uprawiane są głównie zboża, w tym pszenica, kukurydza oraz mieszanki motylkowatych z trawami.

W gospodarstwie dużą wagę przywiązuje się do ochrony przyrody i zachowania elementów krajobrazu nieużytkowanych rolniczo. Założone strefy buforowe i śródpolne, nasadzenia drzew wzdłuż dróg i cieków wodnych, pozostawione zakrzaczenia i zadrzewienia oraz oczka wodne

i stawy stanowią miejsce schronienia i życia wielu gatunków płazów, ptaków i ssaków. Na terenie gospodarstwa znajdują się również budki dla nietoperzy, wloty dla sów czy murki dla pszczół.

Trudne w uprawie okrajki pól w kształcie klinów, pasy terenów przy rowach, czy długo utrzymujące się wymokliska zostały przekształcone w strefy buforowe i strefy śródpolne. Dzięki temu powstało ponad 1 500 metrów stref buforowych o szerokości 2 i 5 metrów oraz ponad 1 900 metrów - 2 i 5 metrowych międz śródpolnych.

Wysiewane z końcem sierpnia i początkiem września poplony są doskonałą bazą pokarmową dla ptaków i owadów. Dzięki odpowiednio wczesnemu terminowi wysiewu poplony takie są wstanie nie tylko zakwitnąć z pożytkiem dla owadów, ale też wytworzyć sporą ilość masy organicznej, wzbogacając tym samym glebę w niezbędne składniki pokarmowe. Niewielkie powierzchniowo trwałe użytki zielone, zlokalizowane głównie wzdłuż rzek: Bystrzycy i Strzegomki, stanowią ważny element krajobrazowy i są miejscem życia i gniazdow-

ania wielu gatunków ptaków, płazów i ssaków.

Dzięki świadomym działaniom na rzecz przyrody, gospodarstwo p. Mariana Raka jest dowodem na to, iż można pogodzić intensywną produkcję rolną z jej ochroną. Wieloletnie praktyki środowiskowe przyczyniły się do pojawienia się na terenie gospodarstwa wielu rzadkich i cennych gatunków płazów w tym: ropuchy szarej, żaby zielonej, traszki zwyczajnej i grzebieniastej, gadów: zaskrońca zwyczajnego, jaszczurki zwinki i żyworodnej, ptaków: zimorodka, pójdzki, płomykówki, kokoszki wodnej, kuropatwy, czajki, a nawet derkacza czy ssaków: lisa, borsuka, sarny oraz nietoperzy (karlik, borowiec, nocek rudy).

(DPB)

Działanie: Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej.

- Województwo/Gmina: Kujawsko-pomorskie/GMINA BRODNICA
- Wartość całkowita projektu 241 255,00

- Wysokość wypłaconego dofinansowania 98 875,00
- Wysokość dofinansowania w ramach EFROW 74 156,25

Cel projektu:

Wzrost dochodu z działalności pozarolniczej (odzysk surowców z materiałów segregowanych) poprzez uruchomienie nowego punktu usługowego.

Zakres projektu:

Zakup wózka widłowego oraz urządzenia do zgniotu karoserii.

Opis:

Beneficjentem działania jest rolnik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą w zakresie Odzysk surowców z materiałów segregowanych. W celu zwiększenia dochodu z prowadzonej działalności zdecydował się na uruchomienie nowego punktu usługowego.

Na realizację projektu uzyskał dotację w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” (PROW 2007-2013). W ramach przedsięwzięcia beneficjent zakupił urządzenie do zgniotu karoserii oraz wózek widłowy.

Zrealizowana inwestycja wpłynęła pozytywnie na wzrost poziomu sprzedaży sprasowanych karoserii oraz złomu ciężkiego odpowiednio posegregowanego na aluminium, żeliwo, miedź i inne metale, pozyskanych ze sprawniejszego demontażu samochodów. Dodatkowo uruchomienie nowej działalności przyczyniło się do stworzenia nowych miejsc pracy.

Beneficjent w ramach prowadzonej akcji informacyjnej oraz promocyjnej zamieszcza informacje o wykonywanej usłudze w lokalnej prasie, na stronach internetowych oraz na tablicach informacyjnych.

SZUKAJ W SKLEPIE PRODUKTÓW ZE ZNAKIEM „POZNAJ DOBRĄ ŻYWNOSĆ”

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

Program POZNAJ DOBRĄ ŻYWNOSĆ 00-930 Warszawa, ul. Wspólna 30,
tel.: 22 623 16 30, 623 18 10, fax: 22 623 16 08, e-mail: pdz@minrol.gov.pl, www.minrol.gov.pl

Redakcja:
Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
ul. Wspólna 30
00-930 Warszawa

tel. + 48 22 623 18 42
fax. + 48 22 623 20 51
www.minrol.gov.pl, www.ksow.gov.pl
Zdjęcia pochodzą z archiwum BP MRIRW oraz
autorów informacji.